

ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΛΟΓΙΑΣ
Σχολή Θετικών Επιστημών
Πανεπιστήμιο Πατρών

Naturalis
Biodiversity
Center

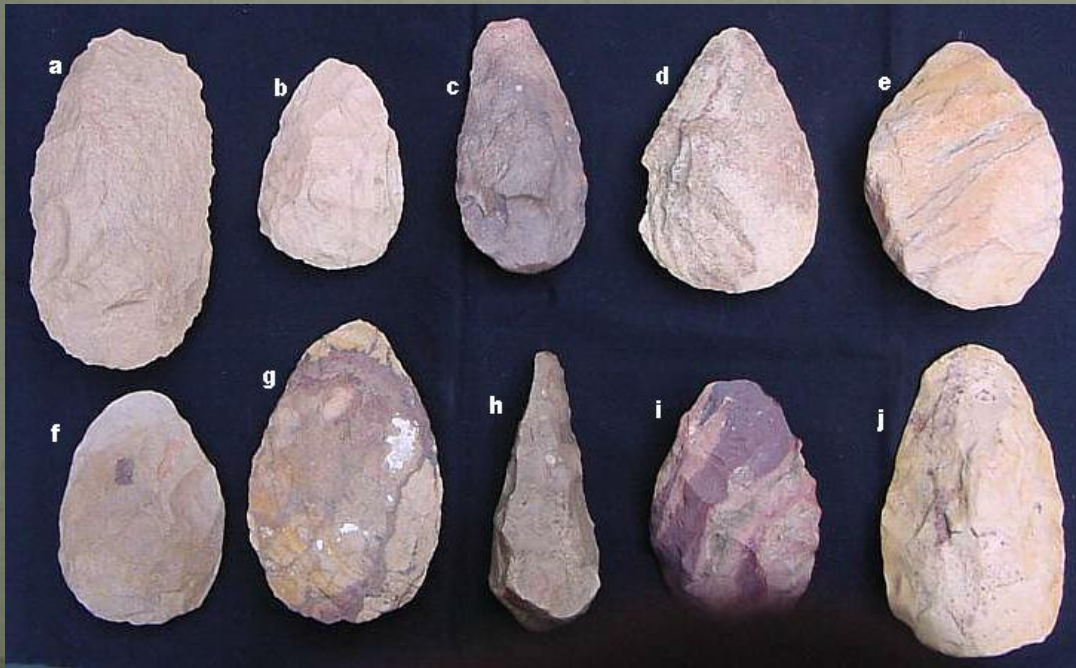
Γεωμυθολογία

Γιώργος Ηλιόπουλος
Alexandra Van der Geer

Γεωλογία και Άνθρωπος

- Η επιφάνεια της Γης είναι το φυσικό περιβάλλον διαβίωσης, και η γεωλογία σχετίζεται με τους περισσότερους βασικούς παράγοντες του περιβάλλοντος αυτού.
- Ο άνθρωπος αποκτά από τη Γη ζωτικούς πλουτοπαραγωγικούς πόρους. Επίσης εκεί βιώνει γεωλογικά φαινόμενα όπως σεισμούς, ηφαίστεια, πλημμύρες και τσουνάμι που προκαλούν φυσικές καταστροφές.
- Εκεί έρχεται σε επαφή με απολιθώματα
- Από εκεί παρατηρεί αστρικά φαινόμενα (πχ. εκλείψεις)

Hot Lava, Arenal Volcano, 1991, Costa Rica

Πλημμύρες

Ηφαιστεια

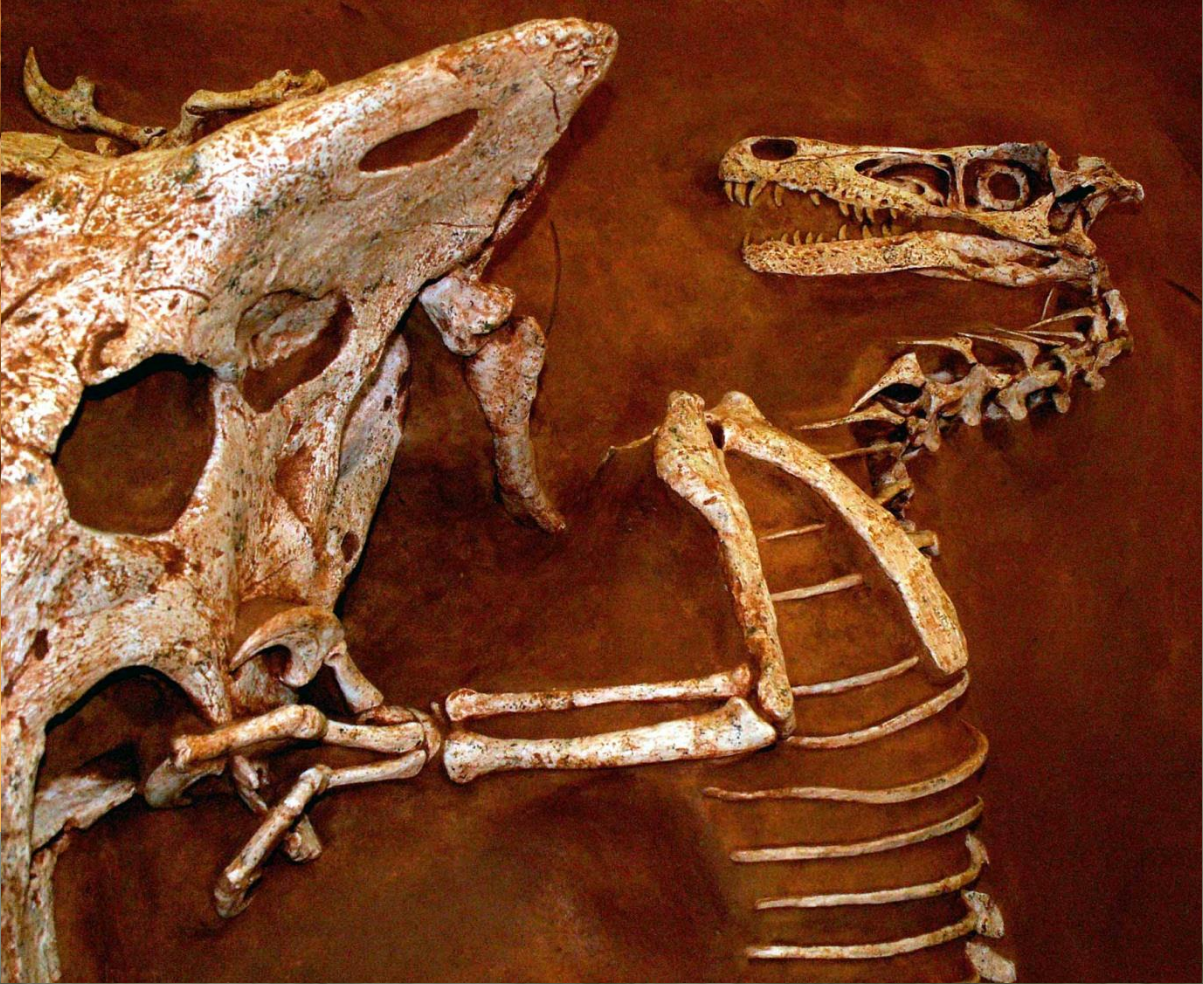
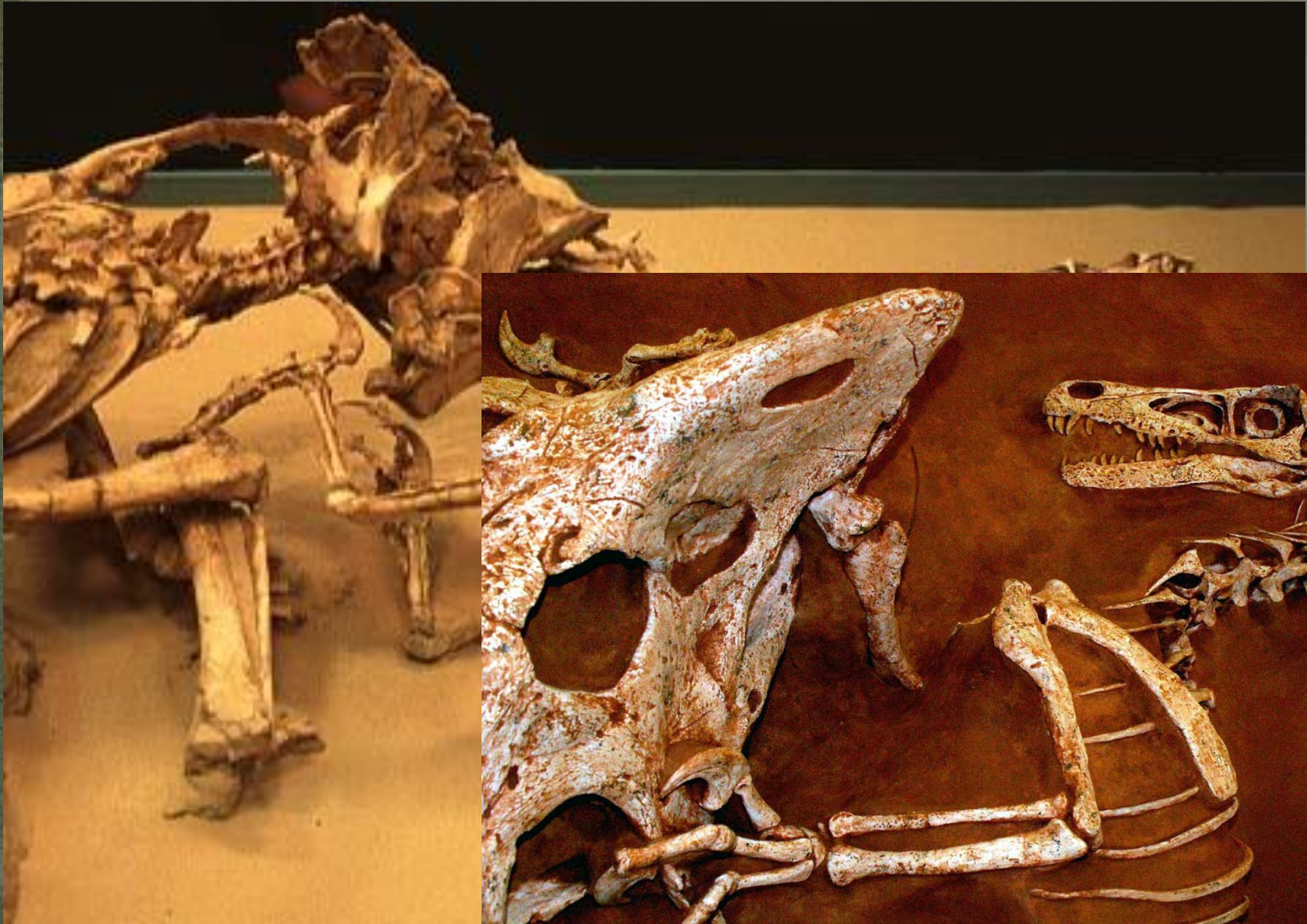
Πηγές

Τσουνάμι

Γένεση των μύθων

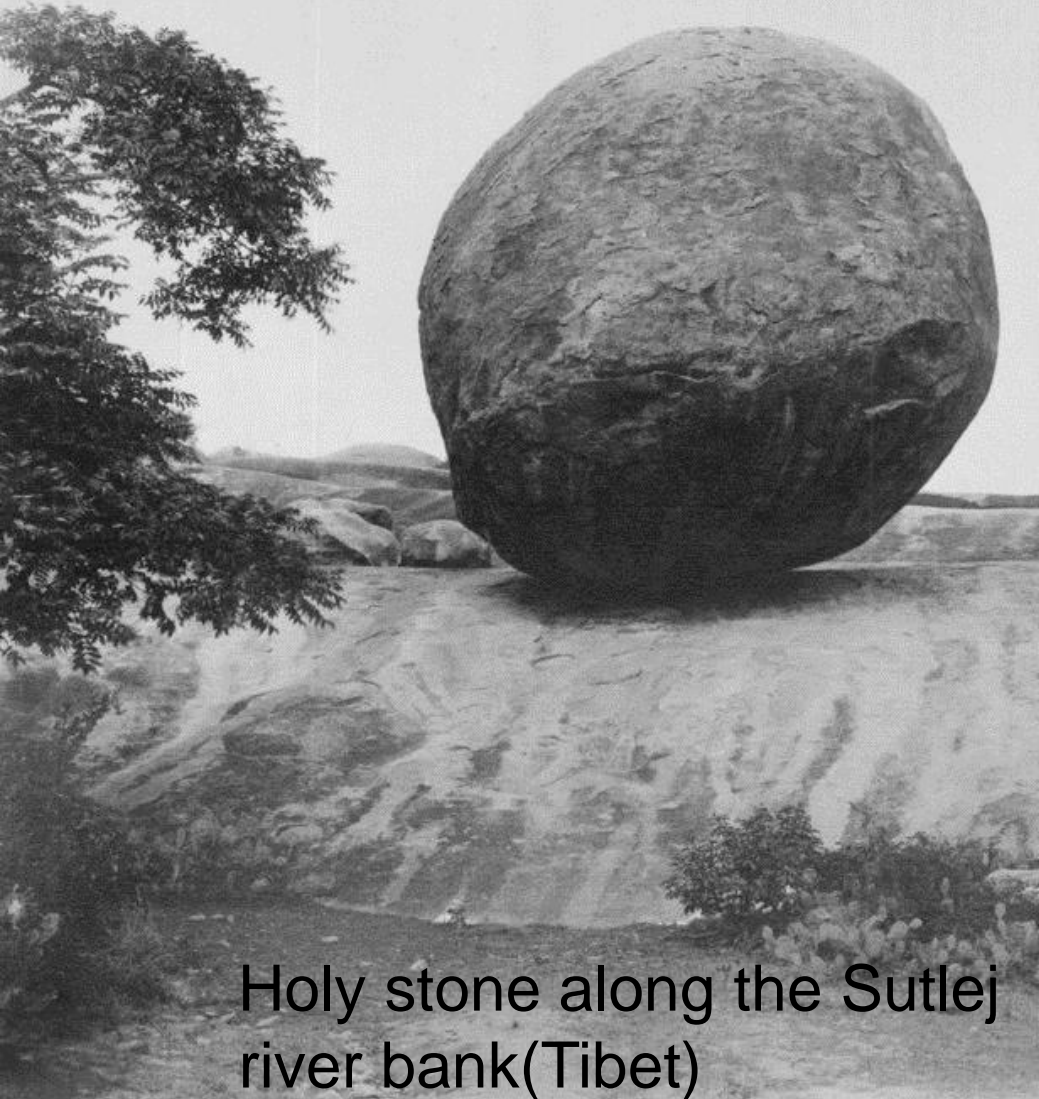
- Ο πρωτόγονος άνθρωπος δεν είχε επιστημονικές γνώσεις να τα ερμηνεύσει όλα αυτά
- Έδινε υπερφυσικά χαρακτηριστικά στις ερμηνείες, θεική προέλευση/παρέμβαση, και πράξεις μυθικών τεράτων ή υπερφυσικών όντων κτλ., κάποια από αυτά ανθρωπόμορφα
- Τα θαυμαστά και μυστηριώδη εντυπωσίαζαν και περνούσαν εύκολα ως διηγήσεις της προφορικής παράδοσης μιας ομάδας από το ακαθόριστο μακρινό παρελθόν
- Πολλοί μύθοι στη συνέχεια συνδυάστηκαν και αποτέλεσαν κομμάτια ευρύτερης κοσμογονικής θεώρησης, μυθολογίες λαών, συνήθως με θρησκευτικές προεκτάσεις
- Συνεπώς πολλοί μύθοι βασίστηκαν σε πραγματικές εμπειρίες ή συμβάντα

Γεωμυθολογία (Vitaliano, 1966)

- «η μελέτη των πραγματικών γεωλογικών απαρχών των φυσικών φαινομένων, τα οποία επί μεγάλο χρονικό διάστημα ερμηνεύονταν με όρους μυθικούς» (Vitaliano, 1973)
- Η Γεωμυθολογία είναι το διεπιστημονικό πεδίο που προσπαθεί να ανακαλύψει τη σχέση μεταξύ των αρχαίων μύθων και του γεωλογικού περιβάλλοντος των πρώτων ανθρώπων, δηλαδή του παλαιοπεριβάλλοντος, μέσα στο οποίο αναπτύχθηκαν οι πρώιμοι πολιτισμοί. Ασχολείται με τις φυσικογεωλογικές συνθήκες που επικρατούσαν κατά τη μυθολογική περίοδο, τη σχέση γεωλογίας και μυθολογίας και τελικά τη γεωλογική ερμηνεία της μυθολογίας (Μαριολλάκος, 2005).

Γεωλογικά φαινόμενα στο τοπίο αποτελούν αποδεικτικά
στοιχεία «υπερφυσικής δράσης»

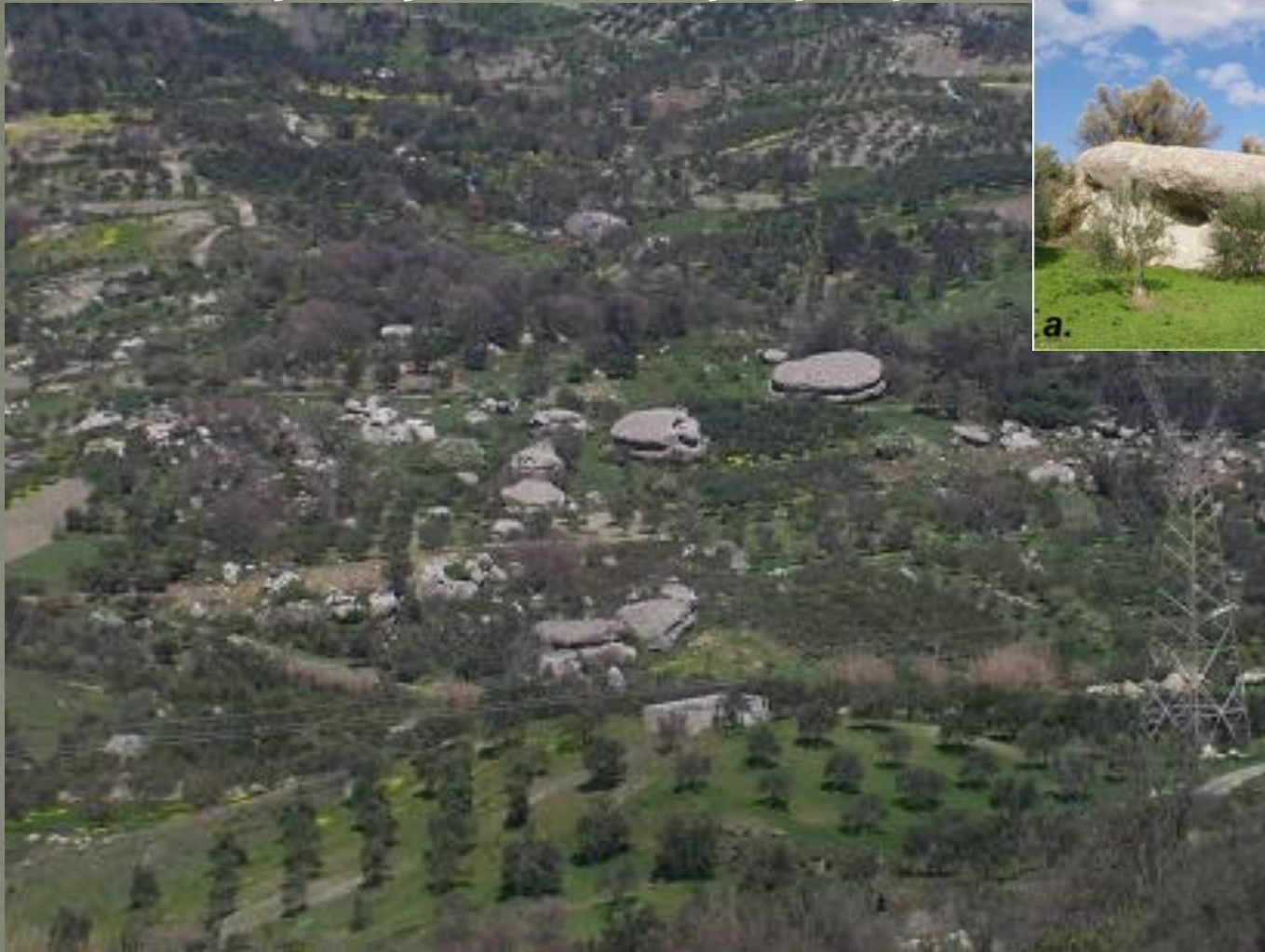
Krishna's butter ball near
Mahabalipuram (Tamil Nadu)

Holy stone along the Sutlej
river bank(Tibet)

Πίτες της Γριάς (Κρήτη)

Πέτρα του Ρωμιού (Διγενή)

Τα απολιθώματα αποδεικτικά στοιχεία

Γιγαντιαία απολιθωμένα οστά σε επιφανειακές αποθέσεις, αποτελούν σίγουρα πειστικές ενδείξεις ότι βοήθησαν να γεννηθούν μύθοι, ήρωες και παραδόσεις.

Ιστορίες σχετικές με γίγαντες και δράκους: στην Ελληνική μυθολογία Κύκλωπες, Τιτάνες κτλ., στην Κέλτικη τα Φιν, στην Σκανδιναβική τα Γύμιρ, στην Αγγλοσαξονική τα Γκογκ και τα Μαγκογκ, στην Κινέζικη οι δράκοι.

Στην Αρχαία Ελλάδα

Πολλές αναφορές κυρίως μυθολογικές για μυθικά τέρατα και γίγαντες, Κύκλωπες, Τιτάνες κτλ. που έζησαν κατά το παρελθόν. Αναφορές για μυθικές μάχες πχ. Τιτανομαχία που αποδεικνύονται από θέσεις με σημαντικά κοιτάσματα οστών

Μερικές αναφορές και στην Ελληνική Γραμματεία όπως του Ευφόριου (200 π.Χ.) και του Πλούταρχου (100μ.Χ.) που αναφέρουν στα έργα τους τον μύθο των Ναϊιάδων από το νησί της Σάμου. Ο Ευφόριος δίνει σχετικά ακριβείς πληροφορίες ότι τα οστά που βρέθηκαν στο νησί ανήκουν σε γιγάντια και επικίνδυνα ζώα που έζησαν κάποτε στο νησί. Ο Πλούταρχος αναφέρει ότι μερικά από τα οστά ανήκουν σε απομεινάρια πολεμικών ελεφάντων που χρησιμοποίησε ο Διόνυσος για να νικήσει τις Αμαζόνες στη Σάμο.

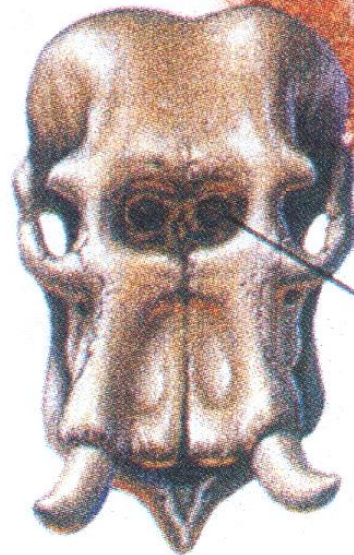
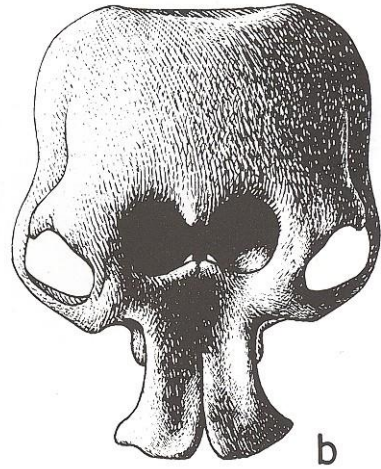

Στην Ινδία

Ο πόλεμος που περιγράφεται
στο έπος *Mahabharata*

Εκεί τα απολιθώματα θεωρούνται
υπολείμματα γιγάντων, θεών και
ηρώων. Μεμονωμένοι κοπτήρες
ιπποπόταμων, κέρατα, καβούκια
χελωνών και κυνόδοντες
παρουσιάζονται ως βέλη, ακόντια
και ασπίδες.

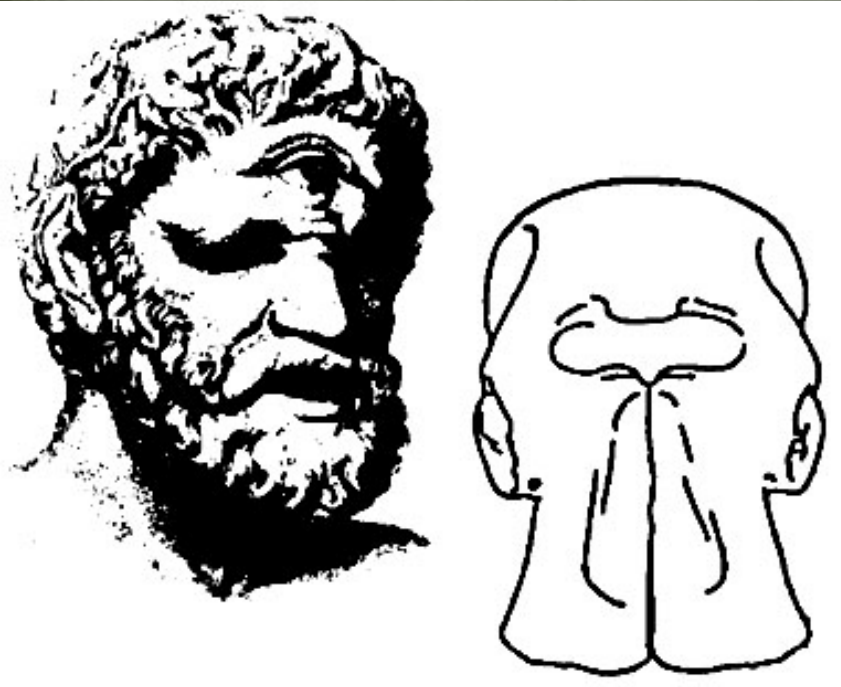

Ρινική κοιλότητα

Σικελία

Πολύφημος: Μονόφθαλμος γίγαντας, αρχηγός των Κυκλώπων και γιος του Ποσειδώνα, κατοικούσε μέσα σε ένα σπήλαιο στο νησί Θρινακία (Οδ. ι. 69, ιx. 383)

Οι πέτρες που πέταξε προς το καράβι του Οδυσσέα μετά την τύφλωση του

- Οι αμμωνίτες ήταν γνωστοί στους αρχαίους Έλληνες. Επειδή μοιάζουν με τα κέρατα του κριού έγιναν τα ιερά σύμβολα του Άμμωνος Δία.
- Ο επιστημονικός όρος «Αμμωνίτης» προέρχεται από τη φράση «Κέρας του Άμμωνος»

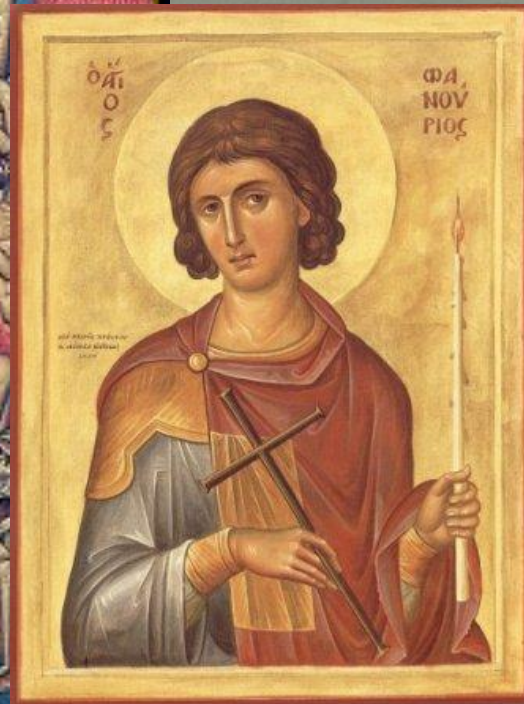
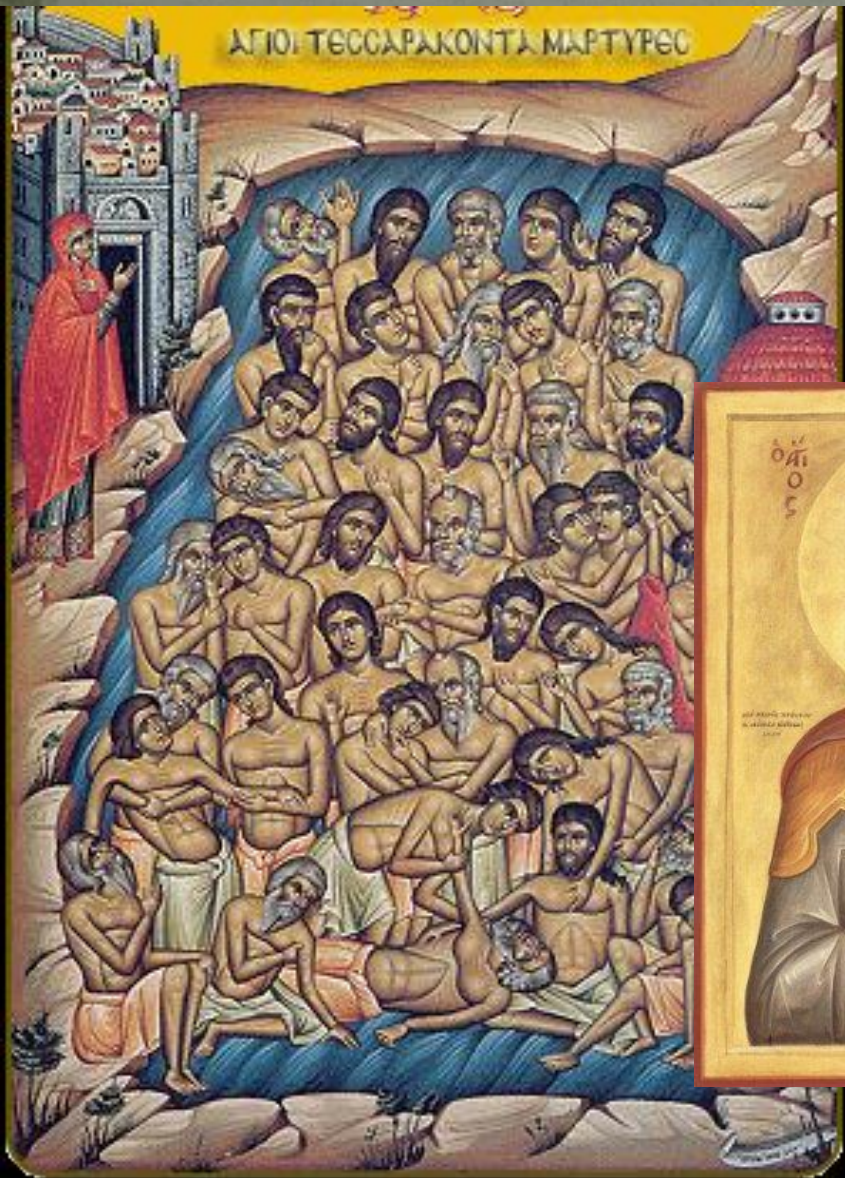
Μάσκα του Άμμωνος Δία
(περ. 100 μ.Χ., Βατικανό)

Τα απολιθώματα νησιωτικών ζώων (Ιπποπόταμοι, Ελέφαντές) στους τοπικούς μύθους και παραδόσεις της Κύπρου

Προσδιορισμός της παρουσίας απολιθωμάτων στους μύθους και παραδόσεις της Κύπρου.

Π.Χ. οι Άγιοι Σαράντα, οι Άγιοι Φανέντες, ο Άγιος Φανούριος, οι επτά κοιμώμενοι.

‘On Sunday the nineteenth of May, we came to the first Promontory of the Island Cyprus ...

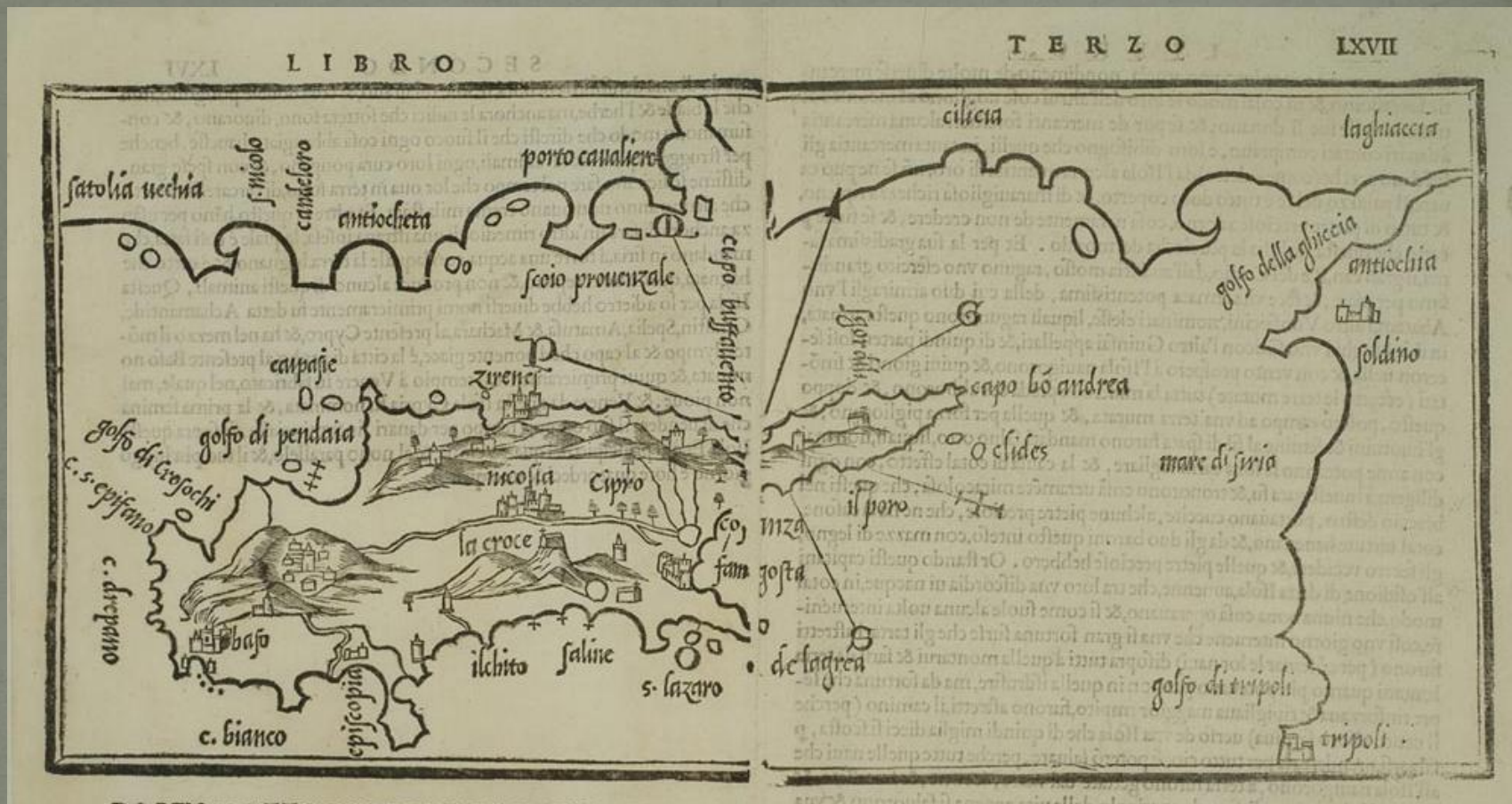
A mile from this place is the Cave, wherein they faigne the seven sleepers to have slept, I know not how many hundred yeeres.’ (Fynes Moryson, 1617, Part 1, Book 3, Chapter 1)

7 κοιμώμενοι: 7 νεαροί χριστιανοί που κλειδώθηκαν σε μια σπηλιά από τον αυτοκράτορα Έφεσο. Αιώνες αργότερα ανακαλύφθηκαν από έναν βοσκό και οι οποίοι κοιμήθηκαν και παρέμειναν νέοι. Αναφέρεται σε σπήλαιο στην Πάφο.

Στο ακρωτήριο Πύλα βρίσκεται η σπηλιά των Αγίων Σαράντα

Στον Άγιο Γεώργιο δυτικά της Κυρήνειας βραχοσκεπή που έχει καταρρεύσει περιέχει τα οστά του Αγίου Φανουρίου, τα οποία ανήκουν σε νάνο ιπποπόταμο (*Phanourios minor*, Boekschoten and Sondaar 1972)

Βόρεια του χωριού Άγιος Επίκτητος στην Κυρήνεια λόφος φτιαγμένος από οστά ζώων.

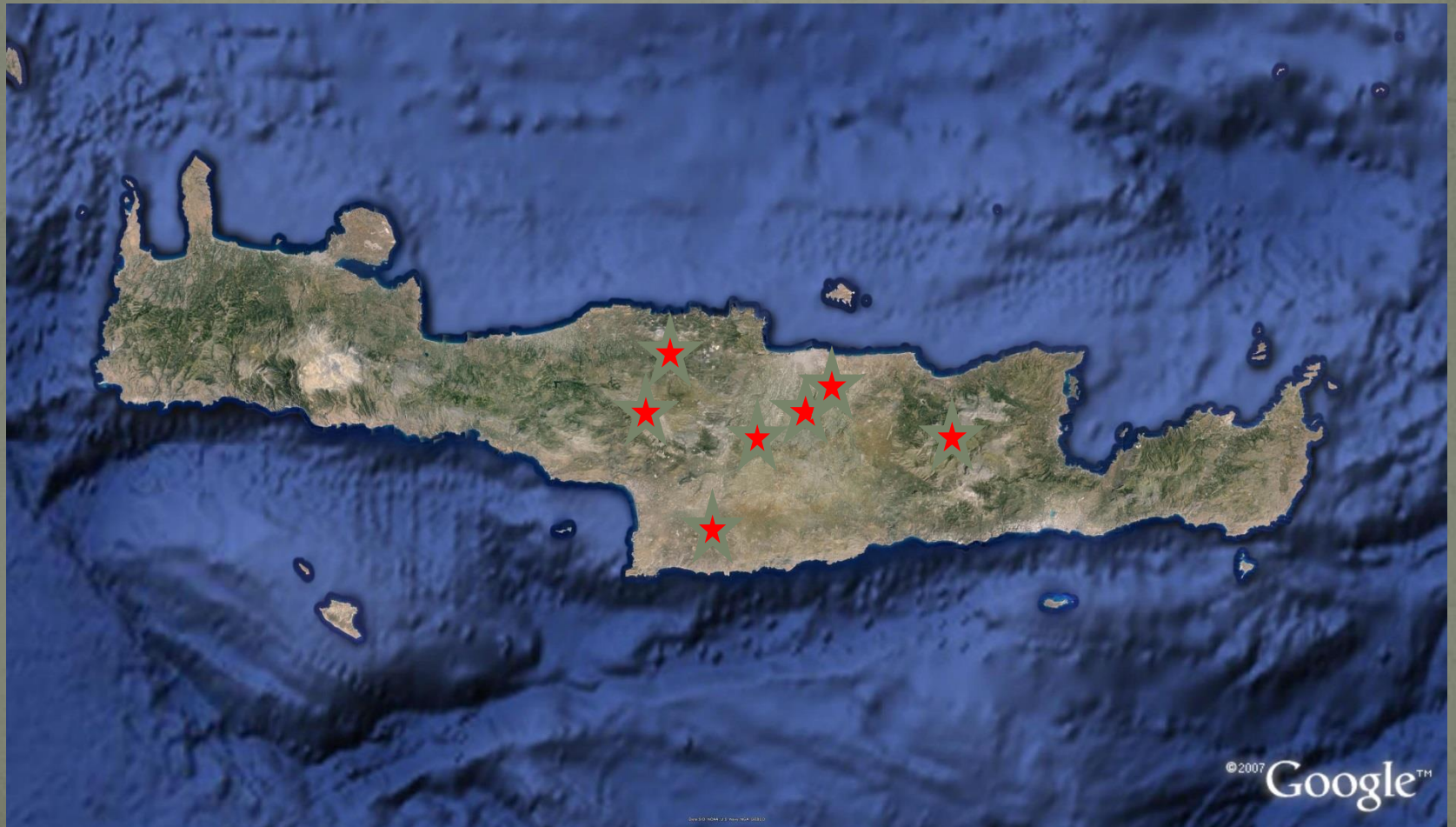
Ταιριάζουν με τα λείψανα των 300 Μαρωνιτών που ναυάγησαν στην βραχώδη ακτή της Κύπρου, οι Άγιοι Φανέντες. (Λεόντιος Μαχαίρας, 1555)

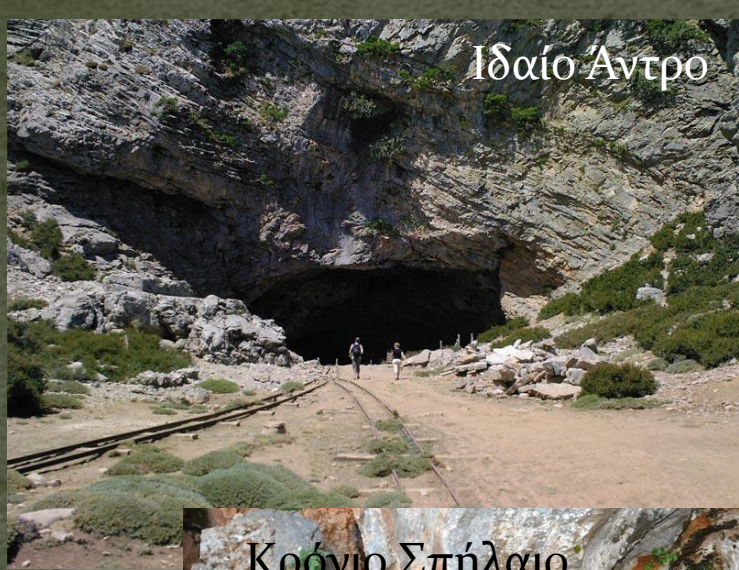
Τα πετρωμένα υπολείμματα του Άγιου Φανουρίου
κονιορτοποιούνταν και χρησιμοποιούνταν στην
ιατρική

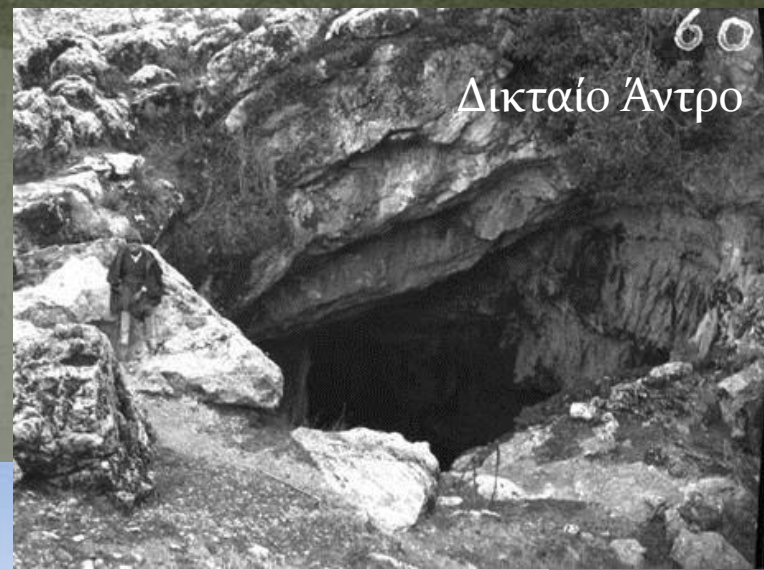
Benedetto Bordone (1528): “Whosoever is stricken by fever, and drinks a little of the powder scraped from these bones, has no sooner drunk than he is free from fever”

Γεωμυθολογικές διαδρομές Κρήτη και Δίας

Ιδαίο Άντρο

60
Δικταίο Άντρο

Κρόνιο Σπήλαιο

Γιούχτας

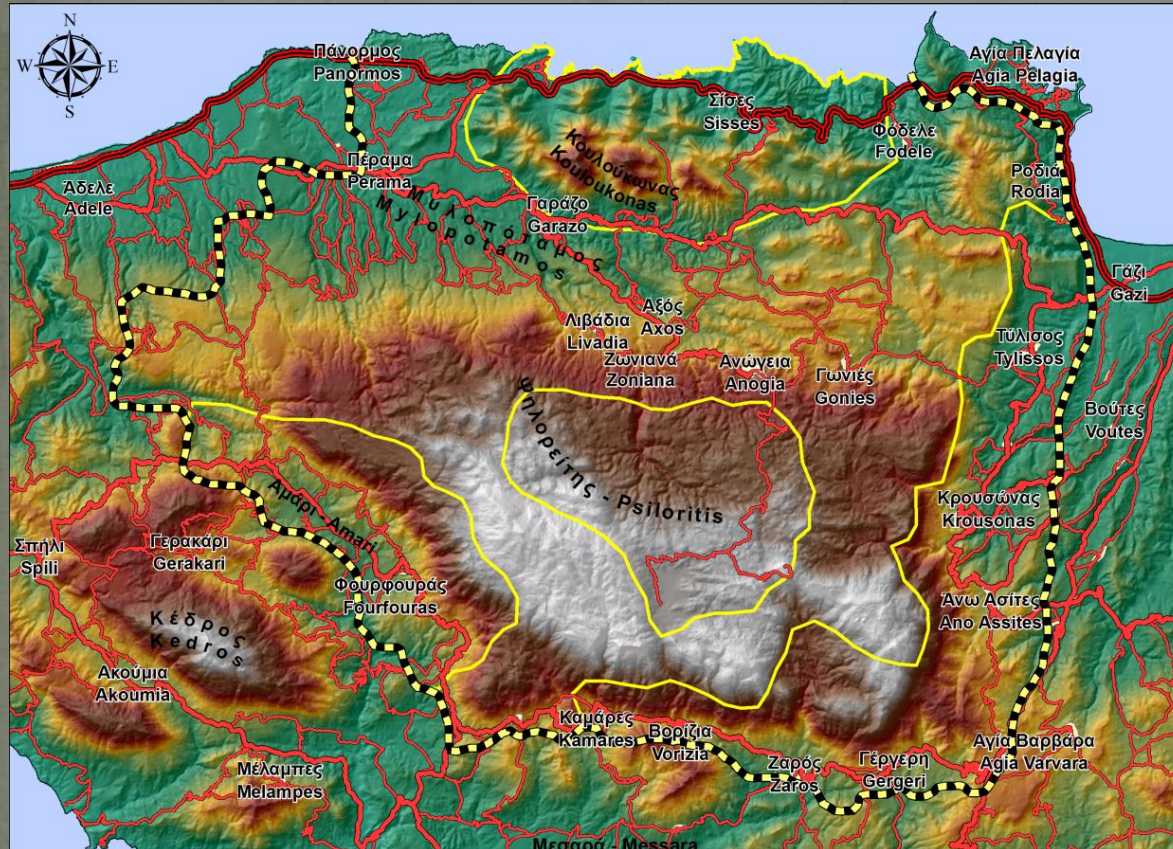

Πίτες της Γριάς

Λαβύρινθος

Γεωπάρκο Ψηλορείτη

Υπόμνημα - Legend

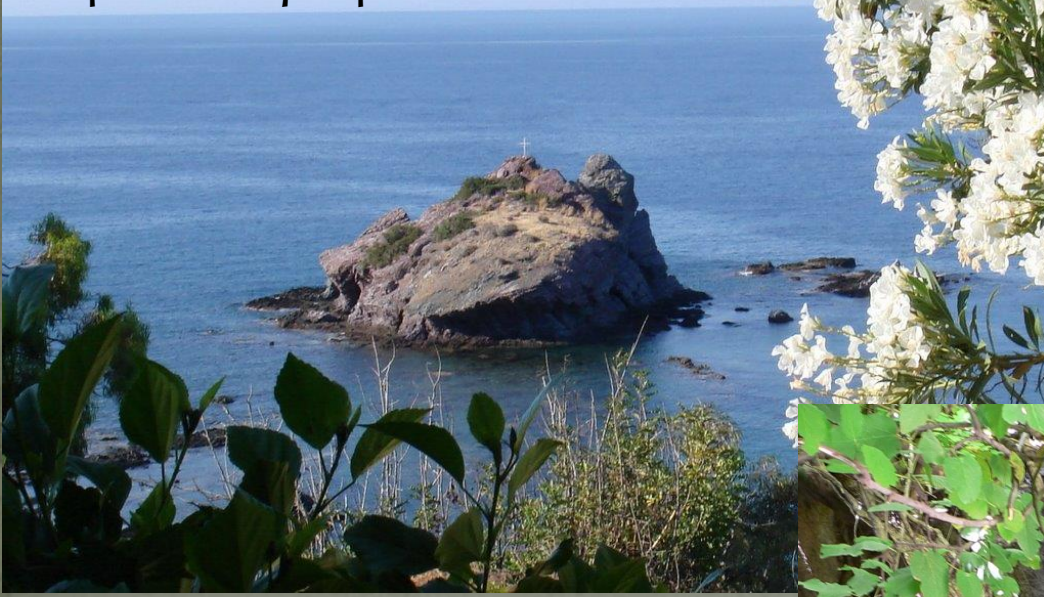
Όρια πάρκου - Geopark's boundary	Εθνικό δίκτυο - Highway
Υποπεριοχές - Sub-areas	Ασφάλτινες διαδρομές - Paved roads
	Οικισμοί - Villages

Ιδαίο Άντρο
Πίτες της Γριάς
Ταλέα Όρη
Καμαραϊκό Σπήλαιο

Κύπρος

- Πλούσια Μυθολογία
- Γεώτοποι που συνδέονται με μύθους
- Σχεδιασμός γεωμυθολογικών διαδρομών μπορεί να προσφέρει εναλλακτική μορφή τουρισμού

Πέτρα του Διγενή

Περιοχή Ακάμα

Νησί της Αφροδίτης,
Αγ. Γεώργιος Πέγειας

Λουτρά της Αφροδίτης

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ

Η παρούσα έρευνα έχει συγχρηματοδοτηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο - ΕΚΤ) και από εθνικούς πόρους μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) – Ερευνητικό Χρηματοδοτούμενο Έργο: ΘΑΛΗΣ – ΕΚΠΑ– Νησιωτική βιοποικιλότητα και νησιωτικός πολιτισμός: Παραδείγματα από την Ανατολική Μεσόγειο, Μαδαγασκάρη, Μαυρίκιο και Φιλιππίνες τα τελευταία 800.000 χρόνια (MIS375910, ΚΑ:70/3/11669).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ